

Identitat, Diferència i Desigualtat

Codi: 105808

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500000 Estudis Socioculturals de Gènere	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Emilia Aiello

Correu electrònic: emilia.aiello@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Maria Emilia Aiello

Prerequisits

Aquesta assignatura no té requisits prèvis.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura Identitat, Diferència i Desigualtat és oferir un aprofundiment d'anàlisi basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i a l'hora diversa.

En les diverses societats humanes es desenvolupen diferents identitats socials basades en una combinació entre característiques atribuïdes i aconseguïdes. Frequentment, aquestes identitats diverses es converteixen en desigualtats i s'organitzen segons formes d'estratificació, sent els exemples més obvis la classe social, el gènere i la raça. Aquestes i altres característiques determinen la posició de les persones en el sistema d'estratificació social i, al seu torn, reflecteixen privilegis i restriccions per accedir als recursos limitats. La mesura en què la posició de les persones en el sistema d'estratificació determina les seves oportunitats de vida, inclosos els ingressos, l'educació, l'accés a la feina i la salut, depèn, entre altres coses, del sistema de desigualtat social i de la concentració de privilegis combinats amb sistema d'estratificació obert o tancat.

Aquest curs es divideix en dos blocs. El primer bloc, d'Antropologia, analitzarà els processos en què les diferències es converteixen en desigualtats, les seves principals àrees d'estudi i algunes de les seves aplicacions al món contemporani. Es tracta d'il·lustrar etnogràficament la diversitat cultural humana, discutir conceptes i explicacions teòriques sobre la mateixa, abordar alguns textos d'autors clau -tant clàssics com contemporanis- i reflexionar críticament al voltant de la identitat, les identitats, l'estudi científic de les

diferències socioculturals i de la construcció de la desigualtat, així com desenvolupar perspectives crítiques per construir una convivència igualitària. Pretén també aproximar-se a una forma de mirar i analitzar el món d'una manera respectuosa amb les diferents cultures i societats.

El segon bloc, de Sociologia, analitzarà el fonament, el sorgiment, la reproducció i les conseqüències de l'estratificació social i la desigualtat social, basant-nos en diferents teories sociològiques i en una varietat d'estudis empírics per a proporcionar informació sobre el sistema d'estratificació social a Europa i Espanya, sempre mantenint, transversalment, un enfocament de gènere.

Competències

- Expressar-se correctament i de manera no sexista ni homofòbica tant oralment com per escrit.
- Formular, argumentar i debatre idees pròpies i alienes de manera respectuosa, crítica i raonada.
- Incorporar la perspectiva no androcèntrica en els treballs duts a terme.
- Interpretar i explicar la història de les relacions de gènere, la significació de les diferències i els processos de generació de desigualtats en un context de globalització.
- Interpretar les desigualtats que afecten el gènere en relació amb la sexualitat, la classe, el grup ètnic i el territori a partir dels conceptes i enfocaments de l'anàlisi sociocultural.
- Proposar accions correctives de les violències que desencadenen els tipus i graus de discriminació per raó de sexe, gènere i orientació sexual.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
2. Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre l'estructura social amb perspectiva de gènere.
3. Definir els conceptes necessaris per entendre l'estructura social en clau de gènere.
4. Distingir els efectes de les variables sexe i gènere en les anàlisis empíriques.
5. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
6. Fer un ús inclusiu del llenguatge.
7. Identificar els mecanismes de desigualtat de gènere i de la seva reproducció en les societats no occidentals.
8. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica a la qual es refereixen.
9. Identificar situacions de desigualtat de gènere en diferents àmbits (legals, laborals, educatius, familiars) i aportar propostes d'actuació per combatre-les.
10. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
11. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
12. Relacionar els debats més actuals entorn dels diferents enfocaments de gènere amb el context social i històric en què sorgeixen.
13. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació propi de les disciplines requerides.

Continguts

L'assignatura Identitat, Diferència i Desigualtat és l'aprofundiment a l'estudi de la variabilitat sociocultural humana, des d'una perspectiva comparativa. Al llarg del semestre s'aprofundeix en els conceptes d'identitat, diferència i desigualtat: d'on sorgeixen, com es converteixen en el camp d'estudi principal de l'Antropologia i de la Sociologia, així com eines d'anàlisi, recerca i transferència. Mitjançant l'estudi de casos etnogràfics que permeten il·lustrar la diversitat cultural, de l'anàlisi de dades empíriques recents que atesten les teories sobre la desigualtat i amb el suport de materials de lectura, audiovisuals i ponents convidats, els i les estudiants assoliran un profundament sobre aquests dos enfocaments, l'antropològic i el sociològic.

BLOC DE SOCIOLOGIA

Tema 1: L'organització social de les diferències i les desigualtats

- Diferència i desigualtat: una connexió inevitable?
- Teories d'estratificació social
- Poder, conflicte i opressió en societat
- Estructures de desigualtat
- Com es mesura la desigualtat?
- Desigualtat de classe
- Desigualtat de gènere
- Desigualtat ètnic-racial
- Perspectiva interseccional de l'opressió i de les desigualtats
- Conseqüències de la desigualtat: Pobresa, exclusió i conceptes afins

Tema 2: De la teoria a la pràctica: anàlisi de la desigualtat des de les dades empíriques

- Fonts de dades estadístiques (validesa, pertinència i adequació)
- Fonts qualitatives
- Ponts entre teoria i pràctica en l'anàlisi de la desigualtat

BLOC D'ANTROPOLOGIA

Tema 1. El concepte de persona: nosaltres i les altres

- Com es defineix el concepte de persona
- El concepte d'alteritat en la història occidental
- Perspectiva emic / ètic
- Performativitat
- La influència del sexe i la sexualitat en el concepte de persona

Tema 2. Identitat

- adquisició d'identitat: el naixement: inici de la vida
- preservació i pèrdua de la identitat

- pèrdua d'identitat: la mort individual i la mort social

Tema 3: Normalitats i anormalitats: la patologització de les diferències

- Normalitats i anormalitats

- Diversitats sexuals

- Funcionalitats diverses

- Diversitats familiars

- Cossos diversos Tècniques de "millora" del cos

Metodologia

- Totes les activitats de formació estan programades i els exercicis d'avaluació tenen una data límit de lliurament que s'haurà de complir estrictament, segons el calendari proposat.

- El treball per part dels i de les estudiants consisteix fonamentalment en la recerca i anàlisi d'informació, la realització de les lectures previstes, la realització i lliurament (enviament via campus virtual) dels treballs i comentaris corresponents i la participació en els debats guiats.

- Les lectures també formen part del temari avaluat a través de l'examen

- Els diferents exercicis seran retornats corregits amb comentaris i orientacions per a la seva reformulació, si es considerés necessari, i de cara al següent exercici.

- L'estudiant ha de tenir en compte que el Moodle és l'espai a través del qual es notifiquen informacions fonamentals de l'assignatura (horaris de tutories, canvis de dates en les activitats o lliuraments programats, incidències varies, novetats, etc.). Per tant, és responsabilitat seva estar atent a les notícies i informacions que es vagin penjant.

- La comunicació es realitzarà a través del Moodle. En casos d'urgència, es suggereix recórrer a la comunicació a través d'email.

Sobre las tutories:

- Emilia Aiello(Sociologia): Les tutories es realitzaran els dilluns entre les 11h i la 13h, al Despatx del GEDIME (Facultat de Sociologia i Ciència Política) -Edifici B. Campus UAB-. Despatx B3-117-B. Es podran agendar tutories en un horari no establert, enviant un email a emilia.aiello@uab.cat

- BLOC Antropologia: El lloc i l'horari de les tutories es determinarà a l'inici de curs.

Es suggereix realitzar al menys una tutoria individual durant el primer mes de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides		
Classes Teòriques i pràctiques	40	1,6
Lectures	15	0,6
Lectures i elaboració de treballs escrits	20	0,8
Seminaris de discussió de les lectures obligatòries	10	0,4
Tipus: Supervisades		
Tutories individuals i en grup	2,5	0,1
Tipus: Autònomes		
Estudi i treball personal	20	0,8

Avaluació

Bloc de Sociologia

Activitat 1: Recerca empírica (30%)

Al llarg del bloc de Sociologia s'acompanyarà l'alumnat en el desenvolupament d'un petit treball grupal de recerca sobre desigualtats, d'entre un conjunt de temes pre-definits. Aquest treball es presentarà en classe al final del curs.

Activitat 2: Examen (20%)

Test escrit individual a classe sobre el contingut de les sessions, incloent les lectures obligatòries.

Bloc d'Antropologia

A l'inici del curs es proporcionaran les rúbriques d'avaluació a través del Moodle, així com les dates de les activitats d'avaluació.

Activitat 3: Comentari (30%)

Lliurament d'un comentari de 500 paraules relacionant 3 dels 8 textos de lectura obligatòria amb una nota de premsa de lliure elecció.

Activitat 4: Examen (20%)

Test escrit individual a classe sobre el contingut de les sessions, incloent les lectures obligatòries, les ponències i els visionats relacionats.

Normativa d'avaluació

- Per considerar superada l'assignatura es necessitarà obtenir una nota mínima de 5,0 com a nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats, considerant el percentatge de cada una d'elles en la nota final.
- Un cop superada l'assignatura, aquesta no podrà ser objecte d'una nova avaluació.
- Els que per assistència a reunions dels òrgans col·legiats de representació universitària o altres motius previstos en les seves respectives normatives no poguessin concórrer a alguna de les activitats d'avaluació programades, tenen dret a que se'ls programi un dia i hora diferents per a la seva realització.

- Els que participin en les diferents activitats d'avaluació i ho necessitin, rebran una justificació documental d'aquesta participació.
- En cas que es realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà de 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.
- En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará a l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.
- El procés disciplinari que es deriva de la còpia o plagi, tant en el cas dels treballs com en el cas dels exàmens, implica un 0 (zero) a l'activitat, pèrdua del dret a re-avaluació i es suspèn timerà tota l'assignatura. Recordar que es considera "còpia" un treball que reproduceix tot o una part el treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és presentar tot o part d'un text d'un/a autor/a com a propi, sense citar les fonts, sigui en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" en: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.
- El plaç de lliurament de les activitats es proporcionarà a l'inici de curs. Qualsevol activitat no lliurada en el termini establert es considerarà com a no lliurada.
- En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará a l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.
- L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Sobre la reevaluació

Podran re-avaluar l'assignatura els que:

- Hagin obtingut una nota mitjana de les 4 (quatre) activitats d'avaluació 3,5
- La re-avaluació constarà d'una única prova i es realitzarà el dia, hora i lloc establerts per la Facultat. Només caldrà reavaluar-se de la part de l'assignatura en la que no s'obtingui un 5 o més.
- La nota obtinguda en la re-avaluació constituirà la nota final de l'assignatura

AVALUACIÓ ÚNICA

- Un treball individual reflexiu de lectures i els continguts de l'assignatura (40% de la nota global de l'assignatura)
- Presentació oral i discussió amb les reflexions sobre lectures obligatòries (20% de la nota)
- Examen test (40% de la nota global)

El lliurament del treball, la realització de l'examen i les presentacions orals es duran a terme en una única data indicada en el programa de l'assignatura, accessible des del campus virtual

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Antropologia: Comentaris de les lectures obligatòries (8) i les ponències (4)	30%	11	0,44	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Examen Antropologia	20%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Sociologia examen	20%	10	0,4	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13
Sociologia: recerca empírica	30%	11,5	0,46	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13

Bibliografia

Bibliografia general del bloc de Sociologia

(important: les lectures obligatòries es distribuiran a l'inici del semestre, per temes i classes)

Addams, J. (2014) El largo camino de la memoria de las mujeres. Prensas de la Universidad de Zaragoza. ISBN 10: 8416028664 / ISBN 13: 9788416028665

Aiello, E., & Sorde-Marti, T. (2021). Capturing the Impact of Public Narrative: Methodological Challenges Encountered and Opportunities Opened. *International Journal of Qualitative Methods*, 20.

Aiello, E., Amador-López, J., Munté-Pascual, A., & Sordé-Martí, T. (2019). Grassroots Roma Women Organizing for Social Change: A Study of the Impact of 'Roma Women Student Gatherings'. *Sustainability*, Vol 11, no. 15: 4054.

Álvarez-Sousa, Antonio. (1994) Estructura social. Desigualdad y movilidad social en España, Tórculo Edicions

Bauman, Zygmunt. (2013). Identity: Conversations with Benedetto Vecchi. John Wiley & Sons.

Beck, U. (1992). Risk society: Towards a new modernity. London, UK: SAGE.

Becker, Howard. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York, NY: The Free Press.

Beck-Gernsheim, E.; Butler, J., & Puigvert, L. (2003). Women and Social Transformation.

Beltrán, Miguel. (2004) La estructura social, Ariel Sociología, Madrid

Berger, P. & Luckman, T. (1988) La construcción social de la realidad. Barcelona: Herder. ISBN : 84-254-1628-0

Bourdieu, Pierre. (2000) [1987]. ¿Cómo se hace una clase social? Sobre la existencia teórica y práctica de los grupos. *Poder, derecho y clases sociales*, Bilbao: Desclée (Cap. 3, pp. 101-129).

Brubaker, Rogers & Cooper, Frederick. (2000). Beyond Identity. *Theory and Society*, 29, 1-47.

Burawoy, M. (2005). For Public Sociology. *American Sociological Review*, 70(1), 4-28.
<https://doi.org/10.1177/000312240507000102>

Carastathis, A. (2014). The Concept of Intersectionality in Feminist Theory. *Philosophy Compass*. Vol. 9(5): 315-324.

Connell, R. (2012). Masculinity Research and Global Change. *Masculinities and Social Change*, 1(1), 4--18.
doi: 10.4471/MCS.2012.01 Disponible en: <http://dx.doi.org/10.4471/MCS.2012.01>

Cooper, A. J. (2017) A Voice from the South: By a Black Woman of the South. University of North Carolina Press, University of North Carolina at Chapel Hill Library

Dahrendorf, Ralf. 2014 [1959]. Class and Class Structure in Industrial Society. Stanford University Press

Denzin, N.K. , & Lincoln, Y.S. (1998). Collecting and interpreting qualitative materials. Thousand Oaks, CA: SAGE.

EAPN-España. El Estados de la pobreza. Seguimiento del indicador de pobreza y exclusión social en España 2008-2017.

Eisler, R., Elster, J., & Inglehart, R.(Eds.) (2003). *Reflexiones sobre la investigación en ciencias sociales y estudios políticos. Memorias Seminario Octubre 2002*. Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.

Flecha, A. & Puigvert, L. (2010). *Contributions to social theory from dialogic feminism: giving a voice to all women, Examining Social Theory*, Daniel Ethan Chapman (ed.), p. 161-175, New York: Peter Lang. Disponible en el moodle de la asignatura.

Flecha, R. (2000). *Sharing words. Theory and practice of dialogic learning*. Lanham, M.D: Rowman & Littlefield.

Flecha, R., & Soler, M. (2014). Communicative Methodology: Successful actions and dialogic democracy. *Current Sociology*, 62(2), 232-242. doi: [10.1177/0011392113515141](https://doi.org/10.1177/0011392113515141)

Flecha, R., Gómez, J., & Puigvert, L. (2001). *Teoría sociológica contemporánea*. Barcelona: Paidós.

Flecha, R., Gómez, J., & Puigvert, L. (2003). *Contemporary sociological theory*. New York: Peter Lang.

Fundación FOESSA (2019) VIII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España. Madrid.

Fung, A. , & Wright, E.O. (2003). *Deepening democracy: Institutional innovations in empowered participatory governance*. London, UK: Verso.

Ganz, M. (2009). *Why David sometimes wins. Strategy, leadership and The California Agricultural Movement*. New York, NY: Oxford University Press.

Giddens, Anthony (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford university press.

Goffman, Erving. (1956). *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Amorrortu Editores. Buenos Aires.

Goffman, Erving. (1963). Estigma e identidad social. En *Estigma. La identidad deteriorada* (pp. 11-55). Buenos Aires: Amorrortu.

Goldthorpe, John (2012) De vuelta a la clase y el estatus: por qué debe reivindicarse una perspectiva sociológica de la desigualdad social. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, nº 137, enero-marzo 2012, pp.43-58.

Göle, N. (1996) *Musulmanas y modernas : velo y civilización en Turquía*. Espainiera-Madrid: Talasa.

Gómez, A., Puigvert, L., & Flecha, R. (2011). Critical Communicative Methodology: Informing Real Social Transformation through Research, *Qualitative Inquiry*, 17(3), 235-245.

Gómez, J. (2004). *El amor en la sociedad del riesgo [Love in risk society]* . Barcelona, Spain: Hipatia.

Gómez, J.; Vargas, J. Why Roma do not like mainstream schools: Voices of a people without territory. *Harv. Educ. Rev.* 2003, 73, 559-590.

Grusky, David (ed.) (1994). *Social Stratification. Class, race and gender in sociological perspective*. Boulder, Co.: Westview.

Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon Press.

Hill Collins, P. (2017). La diferencia que crea el poder: interseccionalidad y profundización democrática. *Investigaciones Feministas*, 8(1), 19-39. <https://doi.org/10.5209/INFE.54888>

- Hooks, Bell. (1990). Reflections on race and sex. En *Yearning: Race, Gender and Cultural Politics*. South End Press
- Jenkins, Richard (2014). *Social identity*. Routledge.
- Juliano, Dolores (2004). *Excluidas y marginales*. Cátedra. Madrid
- Kohli, Martin (2000). The battlegrounds of European identity. *European societies*, 2(2), 113-137.
- Martínez, José Saturnino. (2012) Diferencia y desigualdad, en *Estructura social y desigualdad en España*, Madrid: Catarata, cap. 15-42.
- Mead, George Herbert (1934). *Mind, Self and Society: From the Standpoint of a Social Behaviourist*. Collected Works. Vol. 1
- Merton, R. K. (2002) *Teoría y estructura sociales*. Fondo de Cultura Económica de España, S.L.
- Mills, Charles. (1997) *The racial contract*. Cornell University Press. New York: Peter Lang.
- Oprea, A. (2012). Romani Feminism in Reactionary Times. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 38(1), 11-21.
- Parella Rubio, S. (2003). *Mujer, inmigrante y trabajadora: la triple discriminación*. Anthropos, Barcelona.
- Pateman, Carole. (1988) *The Sexual Contract*. Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Pulido, C., Redondo-Sama G., Sordé-Martí T., & Flecha, R. (2018). Social impact in social media: A new method to evaluate the social impact of research. *PLoS ONE*, 13(8): e0203117. doi: 10.1371/journal.pone.0203117
- Sassen, Saskia. (2007). *Una sociología de la globalización*. Madrid, Katz.
- Sen, A. (2007) *Identidad y violencia: La ilusión del destino*. Katz Editores.
- Snow, David. A. (2001). Collective Identity and Expressive Forms. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2212-2219.
- Soler-Gallart, M. *Achieving Social Impact: Sociology in the Public Sphere*; Springer: New York, NY, USA, 2017; ISBN 9783319602707
- Sorde, T., Serradell, O., Puigvert, L., & Munte, a. (2014). Solidarity networks that challenge racialized discourses: The case of Romani immigrant women in Spain. *European Journal of Women's Studies*, 21, 87-102. doi: 10.1177/1350506813510425
- Sorde, T.; Mertens, D.M. Mixed methods research with groups at risk: New developments and key debates. *Journal of Mixed Methods Research*. 2014. 8, 207-211.
- Sordé, T.; Serradell, O.; Puigvert, L.; Munté, A. Solidarity networks that challenge racialized discourses: The case of Romani immigrant women in Spain. *Eur. J. Women's Stud.* 2013, 4, 87-102.
- Touraine, A. (2013) *¿Podremos vivir juntos?* Editorial: Fondo de Cultura Económica: México D.F.. México. ISBN: 9789681662226
- Wright, E.O. (2010). *Envisioning real utopias*. London, UK: Verso.
- Yuval-Davis, Nira. (2006). Intersectionality and Feminist Politics. *European Journal of Women's Studies*, 13 (3), pp.193-209. 10.1177/1350506806065752. hal00571274f. Disponible en: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00571274/document>

Bibliografía General del bloc d'Antropologia

Bohannan, Paul. (1996). *Para raros, nosotros: Introducción a la sociología cultural*. Madrid: Ediciones Akal.

Carrithers, Michael, Collins, Steven & Lukes, Steven (1985) (Eds.). *The category of the person. Anthropology, philosophy, history*. Cambridge: Cambridge University Press.

Foucault, Michele [1965] (2001). *El nacimiento de la clínica*. Madrid: Siglo XXI.

Kuper, Adam (1994). Culture, Identity and the Project of a Cosmopolitan Anthropology. *Man*, 29(3), new series, 537-554. doi:10.2307/280434

Le Breton, David [1990] (2002). *Antropología del Cuerpo y Modernidad*. Buenos Aires: Nueva Vision.

Lewin, Ellen (2006). *Feminist Anthropology. A Reader*. Oxford: Blackwell.

Lock, Margaret, & Farquhar, Judith (2007). *Beyond the body proper. Reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press.

Moreras, Jordi (2019). Socio-antropología de la muerte: Nuevos enfoques en el estudio de la muerte. Tarragona: Publicacions URV. Disponible online:

Robben, A. (Eds.) (2018). *A Companion to the Anthropology of Death*. New Jersey: Wiley Blackwell.

Sökefeld, Martin (1999). [Debating Self, Identity, and Culture in Anthropology](#). *Current Anthropology*, 40:4, 417-448.

Bibliografía Obligatoria Bloc d'Antropologia

Tema 1. El concepte de persona: nosaltres i els altres

Mauss, Marcel [1936] (1959). Sobre una categoría del espíritu humano: la noción de persona y la noción del 'yo'. En *Sociología y Antropología* (pp. 306-333). Madrid: Tecnos.

Hall, Stuart [1996] (2003). Introducción: ¿quién necesita identidad?. En Hall, Stuart y du Gay, Paul (Eds.), *Cuestiones de identidad cultural* (pp. 13-39). Buenos Aires: Amorrortu.

Tema 2. Identitat

Kaufman, Sharon & Morgan, Lynne (2005). The Anthropology of the Beginnings and End of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34, 317-341.

Tema 3: Normalitats i anormalitats: la patologització de les diferències

Goffman, Erving (1963). Estigma e identidad social. En *Estigma. La identidad deteriorada* (pp. 11-55). Buenos Aires: Amorrortu.

Foucault, Michel [1974-1975] (2000). Clase 19 de marzo de 1975. En *Los anormales* (pp. 269-297). Buenos Aires: FCE.

Programari

S'utilitzarà el programari propi de la UAB.